

Insolvens- och utsökningsrätt

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet nio motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2012 om olika insolvens- och utsökningsrättsliga frågor. Motionsyrkandena gäller auktorisation av konkursförvaltare, överskudsättning, ändringar i skuldsaneringslagen, översyn av insolvensrätten och förbehållsbelopp vid löneutmätning.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden med hänvisning till pågående arbete. Flera motionsyrkanden behandlas i förenklad ordning. I de fallen hänvisar utskottet till de ställningstaganden som det gjort tidigare under valperioden.

I betänkandet finns en reservation och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	4
Inledning	4
Auktorisation av konkursförvaltare	4
Överskuldsättning	6
Övriga motionsförslag – förenklad beredning	8
Reservation	9
Överskuldsättning, punkt 2 (S, MP, V)	9
Särskilt yttrande	10
Övriga motionsförslag – förenklad beredning, punkt 3 (S, MP, V)	10
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Auktorisation av konkursförvaltare

Riksdagen avslår motion

2012/13:C270 av Tuve Skånberg och Andreas Norlén (KD, M).

2. Överskultsättning

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:C206 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkande 5,

2012/13:C393 av Hannah Bergstedt (S) och

2012/13:So557 av Lena Hallengren m.fl. (S) yrkande 54.

Reservation (S, MP, V)

3. Övriga motionsförslag – förenklad beredning

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:C326 av Anita Brodén och Gunnar Andrén (båda FP),

2012/13:C374 av Shadiye Heydari (S),

2012/13:C390 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 9,

2012/13:C442 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M) och

2012/13:Sf267 av Anders Andersson (KD) yrkande 5.

Stockholm den 13 december 2012

På civilutskottets vägnar

Carina Ohlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Oskar Öholm (M), Eva Bengtson Skogsberg (M), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S), Ola Johansson (C), Jessika Vilhelmsson (M), Jan Lindholm (MP), Otto von Arnold (KD), Carina Herrstedt (SD), Marianne Berg (V), Thomas Finnborg (M), Lars Eriksson (S), Bino Drummond (M), Elin Lundgren (S) och Jan Ertsborn (FP).

Utskottets överväganden

Inledning

I betänkandet behandlar utskottet nio motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2012 om olika insolvens- och utsökningsrättsliga frågor. Motionsyrkandena gäller auktorisation av konkursförvaltare, överskudsättning, ändringar i skuldsaneringslagen, översyn av insolvensrätten och förbehållsbelopp vid löneutmätning. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Auktorisation av konkursförvaltare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om auktorisation av konkursförvaltare. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionen

Tuve Skånberg och Andreas Norlén (KD, M) anser i motion 2012/13: C270 att det bör införas en särskild nämnd för auktorisation av konkursförvaltare i stället för dagens system med en lista hos domstolarna med lämpliga konkursförvaltare. Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av auktorisationen av konkursförvaltare. Motionärerna yrkar på ett tillkännagivande i enlighet med detta.

Inledning

Förvaltningen av ett konkursbo handhas av en eller flera konkursförvaltare. Förvaltningen av boet står under tillsyn av tillsynsmyndigheten (1 kap. 3 § konkurslagen). Kronofogdemyndigheten är tillsynsmyndighet (7 kap. 25 § konkurslagen). En konkursförvaltare ska ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget (7 kap. 1 § konkurslagen). Förvaltare utses av rätten (7 kap. 2 § konkurslagen). Tillsynsmyndigheten ska höras innan rätten utser förvaltare (7 kap. 3 § konkurslagen). En förvaltare som inte är lämplig eller som av någon annan orsak bör skiljas från uppdraget ska entledigas av rätten. Frågor om entledigande tas upp på begäran av tillsynsmyndigheten, en granskningsman, en borgenär eller gäldenären. En förvaltare får inte entledigas utan att tillsynsmyndigheten har hörts (7 kap. 5 § konkurslagen).

Konkurstillsynsutredningen

I utredningsbetänkandet Ny konkurstillsyn (SOU 2000:62) föreslog Konkurstillsynsutredningen bl.a. att formerna för hur konkursförvaltare utses ska ändras. Utredningen konstaterade att i praktiken tillämpas på de flesta håll ett system med förvaltarlistor som upprättats i samråd med tillsynsmyndigheten och att domstolen i det enskilda konkursärendet väljer en person som är upptagen på listan. Utredningen ansåg att den nuvarande ordningen inte kan anses tillfredsställande och utredningen konstaterade att den också har utsatts för kritik, bl.a. av konkurrensskäl (s. 332 f.).

Utredningen diskuterade därför olika reformalternativ, bl.a. att införa ett system med offentlig auktorisation av konkursförvaltare. Utredningen kunde dock konstatera flera nackdelar med detta, bl.a. att det finns en risk för att såväl för få som för många förvaltare auktoriseras beroende på konjunkturen och att det kan bli svårare att avföra en olämplig förvaltare från förvaltarens krets. Utredningen framhöll att en stor del av förvaltarens krets består av advokater, vilka en gång upptagits i Sveriges advokatsamfund. Vidare framhölls att om en precisering av kompetenskraven i 7 kap. 1 § konkurslagen införs minskar behovet av att införa ett system med auktorisation. Tingsrätten utövar också en slutlig kontroll när den utser konkursförvaltare i den enskilda konkursen. Sammantaget ansåg utredningen att en ordning med auktorisation av konkursförvaltare inte bör övervägas närmare (s. 351 f.).

Utredningen föreslog i stället att specialistkravet för konkursförvaltare i 7 kap. 1 § konkurslagen ska förtydligas och gälla för alla konkurser. Regionala bedömningsorgan (konkursförvaltarråd) ska inrättas. De ska ha till uppgift att efter ansökan avgränsa en krets av personer, vilka kan anses lämpliga att få uppdrag som förvaltare, och deras ställningstagande ska vara en rekommendation till vägledning för domstolarna (s. 343 f.).

Konkurstillsynsutredningens betänkande har remissbehandlats och är föremål för beredning inom Justitiedepartementet. Enligt uppgift från departementet är avsikten att en proposition ska lämnas under 2014.

2007 års insolvensutredning

Konkurstillsynsutredningens förslag berördes i 2007 års Insolvensutredningens slutbetänkande Ett samlat insolvensförfarande – förslag till ny lag (SOU 2010:2). Av tidsskäl ansåg sig utredaren förhindrad att föreslå förändringar jämfört med den nuvarande situationen av den tillsyn som bör äga rum i förvaltarledda förfaranden i ett samlat insolvensförfarande.

Utredaren framförde dock att man vid handläggningen av förslaget i Justitiedepartementet bör överväga en övergång till en helt efterhandsgranskande kontroll på ungefär samma sätt som i dag gäller för fastighetsmäklare och revisorer. Detta kräver dock enligt utredaren en certifiering eller

auktorisation av de personer, som ska komma ifråga för förvaltaruppdrag. Detta förefaller enligt utredaren i och för sig vara ett ändamålsenligt förfarande, som också väl torde tillgodose borgenärernas intressen (s. 209 f.).

Utskottets ställningstagande

Den frågeställning som tas upp i motionen har som framgått ovan övervägts av Konkurstillsynsutredningen. Enligt uppgift från Justitiedepartementet är utredningsbetänkandet föremål för beredning inom Regeringskansliet och en proposition är planerad till 2014.

Utskottet anser att det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida, varför motionen bör avslås.

Överskudsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med olika förslag på åtgärder mot överskudsättning. Utskottet hänvisar till pågående utredningsarbete.

Jämför reservation (S, MP, V).

Motionerna

Marianne Berg m.fl. (V) efterlyser i motion 2012/13:C206 fler förslag och konkreta åtgärder för att minska antalet evighetsgäldenärer och skapa ett ekonomiskt och socialt hållbart creditsystem så att dessa kan komma tillbaka till en hälsosam ekonomisk situation. Motionärerna yrkar på ett tillkännagivande i enlighet med detta (yrkande 5).

Ett likalydande förslag har lagts fram av Hannah Bergstedt (S) i motion 2012/13:C393.

Lena Hallengren m.fl. (S) yrkar i motion 2012/13:So557 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på lösningar för hårt överskudsatta personer (yrkande 54).

Bakgrund

Vid riksdagsbehandlingen av regeringens förslag till ändringar i skuldsaneringslagen våren 2011 (prop. 2010/11:31, bet. 2010/11:CU9, rskr. 2010/11:208) behandlades även ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2010 om åtgärder mot överskudsättning. Riksdagen tillkännagav att regeringen bör utarbeta en strategi för hur överskudsättning ska kunna undvikas och återkomma till riksdagen med förslag på konkreta åtgärder för

att minska antalet överskuldssatta. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också ta initiativ för att öka kunskaperna om barns och ungdomars situation i överskuldssatta familjer.

Pågående arbete

Regeringen gav den 12 april 2012 en särskild utredare (dir. 2012:31) i uppdrag att föreslå en åtgärdsinriktad strategi för att motverka överskuldssättning.

Utredaren ska närmare kartlägga och beskriva de problem som skuldsättning medför samt ge en bild av antalet personer som är drabbade av olika grader av skuldsättning. Vidare ska utredaren analysera problemets omfattning i form av konsekvenser för den enskilde, anhöriga och samhället i stort och då särskilt analysera konsekvenserna för barn och unga i svårt skuldssatta familjer. Utredaren ska också analysera vanliga orsaker till att enskilda hamnar i en skuldsättning som innebär problem, vilket ska inkludera risk- och sårbarhetsanalyser och identifiering av olika typer av varningssignaler.

Med utgångspunkt i den probleminventering som ska göras ska utredaren analysera hur dagens insatser fungerar, en analys som också ska inkludera ansvarsfördelningen mellan berörda aktörer. I uppdraget ingår att föreslå en åtgärdsinriktad strategi för att minska omfattningen av skuldsättning som leder till problem för den enskilde och dennes anhöriga och för att motverka att deras situation förvärras. Utredaren ska då bl.a. överväga och lämna förslag till olika former av förebyggande åtgärder för att motverka överskuldssättning, inklusive åtgärder som underlättar för den enskilde att ta ansvar för sin ekonomi. Vidare ska utredaren överväga om, och i så fall hur, tidiga frivilliga överenskommelser med borgenärerna kan främjas ytterligare och om och i så fall hur budget- och skuldrådgivarnas roll bör utvecklas samt vid behov föreslå närmare kriterier för detta (t.ex. när det gäller omfattning, tillgänglighet och kvalitet). Utredaren ska även överväga om det finns behov av en tydligare eller ändrad ansvarsfördelning mellan berörda myndigheter och övriga berörda aktörer för att klargöra vilka insatser som bör vidtas av vem och i vilket skede.

Arbetet med strategin ska samordnas med utredningen om skuldsanering för evighetsgäldenärer (dir. 2012:30).

Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2013.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden behandlades av utskottet våren 2012 i det av riksdagen godkända betänkandet 2011/12:CU19. Utskottet konstaterade att överskuldssättning är ett stort och växande problem som har diskuterats under lång tid och att flera försök har gjorts att kartlägga orsakerna bakom allvarlig skuldsättning och konsekvenserna av att enskilda hamnar i en sådan situation. Det saknades dock enligt utskottet en samlad och aktuell bild av läget.

Mot denna bakgrund ansåg utskottet att det var glädjande att regeringen hade beslutat om direktiv till en utredning som skulle föreslå en åtgärdsinriktad strategi för att motverka överskuldsättning och att direktiven låg helt i linje med riksdagens tillkännagivande från våren 2011. Enligt utskottet borde resultatet av det pågående arbetet inte föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionerna avslogs.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltså att resultatet av det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionerna bör därför avslås.

Övriga motionsförslag – förenklad beredning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande (S, MP, V).

I motioner från 2012 års allmänna motionstid har förslag väckts som rör ändringar i skuldsaneringslagen, översyn av insolvensrätten och förbehållsbelopp vid löneutmätning.

Motsvarande eller i allt väsentligt motsvarande motionsförslag har utskottet behandlat tidigare under valperioden. Detta gjordes senast i betänkande 2011/12:CU19 Skuldsanering m.m., då riksdagen avsåg motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet står fast vid sina senaste ställningstaganden, och det finns inte heller några andra skäl att åter behandla motionsförslagen i vanlig ordning. Motionerna avstyrks.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Överskudsättning, punkt 2 (S, MP, V)

av Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S), Jan Lindholm (MP), Marianne Berg (V), Lars Eriksson (S) och Elin Lundgren (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2012/13:C206 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkande 5, 2012/13:C393 av Hannah Bergstedt (S) och 2012/13:So557 av Lena Hallengren m.fl. (S) yrkande 54.

Ställningstagande

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att föreslå en åtgärdsinriktad strategi för att motverka överskudsättning. I uppdraget ingår också att analysera problemen med och orsakerna till allvarlig skuldsättning, varvid särskilt situationen för barn och unga ska beaktas. Vi välkomnar detta men anser att regeringen måste ta ytterligare initiativ på området.

Antalet överskudsatta i vårt land är stort och det är ett allvarligt samhällsproblem. Ingen vet hur många barn som lever med föräldrar som är s.k. evighetsgäldenärer. Enligt vår uppfattning krävs ytterligare förslag och konkreta åtgärder för att minska antalet evighetsgäldenärer. I ett samhälle som förutsätter krediter är det viktigt att reglera kreditmarknaden men också att se över hur lagstiftningen fungerar när människor inte klarar sina krediter.

Vi anser att regeringen bör ta initiativ till att skapa ett ekonomiskt och socialt hållbart kreditsystem som gör det möjligt för människor som hamnat i skuldfällan att komma tillbaka till en hälsosam ekonomisk situation.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna, ge regeringen till känna som sin mening.

Särskilt yttrande

Övriga motionsförslag – förenklad beredning, punkt 3 (S, MP, V)

Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S), Jan Lindholm (MP), Marianne Berg (V), Lars Eriksson (S) och Elin Lundgren (S) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag som rör ändringar i skuldsaneringslagen, översyn av insolvensrätten och förbehållsbelopp vid löneutmätning. När det gäller förslaget om ändringar i skuldsaneringslagen hänvisar vi till det senaste ställningstagande som gjordes av företrädare för våra respektive partier i motsvarande fråga i betänkande 2010/11:CU9. Vi vidhåller den synpunkt som fördes fram men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande meningar i en reservation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:C206 av Marianne Berg m.fl. (V):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om initiativ till att skapa ett ekonomiskt och socialt hållbart kreditsystem.

2012/13:C270 av Tuve Skånberg och Andreas Norlén (KD, M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av auktorisation av konkursförvaltare.

2012/13:C326 av Anita Brodén och Gunnar Andrén (båda FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att modernisera och liberalisera löneutmättningsreglerna.

2012/13:C374 av Shadiye Heydari (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skuldsanering och betalningsanmärkningar.

2012/13:C390 av Veronica Palm m.fl. (S):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om överskuldssättning.

2012/13:C393 av Hannah Bergstedt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av åtgärder för att skapa ett ekonomiskt och socialt hållbart kreditsystem.

2012/13:C442 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om näringstillstånd efter konkurs och insolvens.

2012/13:Sf267 av Anders Andersson (KD):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av reglerna för förbehållsbelopp vid utmätning.

2012/13:So557 av Lena Hallengren m.fl. (S):

54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om överskuldssatthet.